

Héraðsdómur Reykjavíkur

Dómur 25. maí 2021.

Mál nr. S-176/2019:

Ákærvaldið

(*Kristín Ingileifsdóttir saksóknari*)

gegn

Orra Páli Dýrasyni

(*Bjarnfreður Ólafsson lögmaður*)

Dómur

Árið 2021, þriðjudaginn 25. maí, er á dómþingi Héraðsdóms Reykjavíkur, sem háð er í Dómhúsinu við Lækjartorg af Guðjóni St. Marteinsyni héraðsdómara, kveðinn upp dómur í málinu nr. S-176/2019: Ákærvaldið gegn Orra Páli Dýrasyni, en málið var dómtekið 5. þ.m.

Málið er höfðað með ákæru Héraðssaksóknara, dagsettri 28. febrúar 2019, á hendur:

„Orra Páli Dýrasyni, kt. 040777-5719

Bretlandi

1. fyrir meiri háttar skattalagabrot með því að hafa staðið skil á efnislega röngum skattframtölum gjaldárin 2011 til og með 2014, vegna tekjuáranna 2010 til og með 2013, en með því lét ákærði undir höfuð leggjast að telja fram á skattframtölum sínum tekjur að fjárhæð 81.925.571 króna frá félögunum Von Andi ehf., Von Andi Inc. og Hopefully Touring Ltd., sem skattskyldar eru samkvæmt 1. tl. A-liðar 7. gr. laga um tekjuskatt nr. 90/2003, sbr. einnig 19. og 21. gr. laga nr. 4/1995 um tekjustofna sveitarfélaga, og arðgreiðslur frá Hopefully Touring Ltd. að fjárhæð 47.121.440 krónur, sem skattskyldar eru skv. 4. tl. C-liðar 7. gr., sbr. 11. gr. laga nr. 90/2003 en með framangreindu komst ákærði hjá greiðslu tekjuskatts og útsvars að fjárhæð kr. 36.440.826 og fjármagnstekjuskatts að fjárhæð kr. 9.424.288, sem sundurliðast sem hér greinir:

Tekjuárið 2010:

Framtalinn tekjuskattsstofn:

kr.

2.953.958

Vanframtaldar tekjur:	kr.	6.961.172
Tekjuskattur, skattprósenta 27%	kr.	1.308.431
Útsvar, útsvarsprósenta 13,03%	kr.	631.439
(Af stofni kr. 2.400.001-7.800.000)		
Tekjuskattur, skattprósenta 33%	kr.	697.993
Útsvar, útsvarsprósenta 13,03%	kr.	275.601
(Af stofni yfir kr. 7.800.000)		
Ónýttur persónuafsláttur	kr.	-
<i>Vangreiddur tekjuskattur og útsvar samtals:</i>	<i>kr.</i>	<i>2.913.464</i>
Tekjuárið 2011:		
Framtalinn tekjuskattsstofn:	kr.	2.560.060
Vanframtaldar tekjur:	kr.	5.289.208
Tekjuskattur, skattprósenta 25,8%	kr.	1.364.616
Útsvar, útsvarsprósenta 14,44%	kr.	763.762
(Af stofni kr. 2.512.801-8.166.600)		
Ónýttur persónuafsláttur	kr.	-
<i>Vangreiddur tekjuskattur og útsvar samtals:</i>	<i>kr.</i>	<i>2.128.378</i>
Tekjuárið 2012:		
Framtalinn tekjuskattsstofn:	kr.	1.862.578
Vanframtaldar tekjur:	kr.	26.906.217
Tekjuskattur, skattprósenta 22,9%	kr.	205.510
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	129.947
(Af stofni kr. 0-2.760.000)		
Tekjuskattur, skattprósenta 25,8%	kr.	1.468.639
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	824.260
(Af stofni kr. 2.760.001-8.452.400)		
Tekjuskattur, skattprósenta 31,8%	kr.	6.460.614
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	2.941.814
(Af stofni yfir kr. 8.452.400)		

Vanframtaldar fjármagnstekjur, arðgreiðsla	kr.	14.826.000
Fjármagnstekjuskattur 20%	kr.	2.965.200
Ónýttur persónuafsláttur	kr.	-
<i>Vangreiddur tekjuskattur og útsvar samtals:</i>	<i>kr.</i>	<i>12.030.784</i>
<i>Vangreiddur fjármagnstekjuskattur:</i>	<i>kr.</i>	<i>2.965.200</i>
Tekjuárið 2013		
Framtalinn tekjuskattsstofn:	kr.	2.148.300
Vanframtaldar tekjur:	kr.	42.768.974
Tekjuskattur, skattprósenta 22,9%	kr.	171.613
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	108.513
(Af stofni kr. 0-2.897.702)		
Tekjuskattur, skattprósenta 25,8%	kr.	1.541.913
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	865.384
(Af stofni kr. 2.897.703-8.874.108)		
Tekjuskattur, skattprósenta 31,8%	kr.	11.461.727
Útsvar, útsvarsprósenta 14,48%	kr.	5.219.050
(Af stofni yfir kr. 8.874.108)		
Vanframtaldar fjármagnstekjur, arðgreiðslur	kr.	32.295.440
Fjármagnstekjuskattur 20%	kr.	6.459.088
Ónýttur persónuafsláttur	kr.	-
<i>Vangreiddur tekjuskattur og útsvar samtals:</i>	<i>kr.</i>	<i>19.368.200</i>
<i>Vangreiddur fjármagnstekjuskattur:</i>	<i>kr.</i>	<i>6.459.088</i>
Vanframtaldar tekjur alls	kr.	81.925.571
Vanframtaldar fjármagnstekjur alls	kr.	47.121.440
Vangreiddur tekjuskattur og útsvar	kr.	36.440.826
Vangreiddur fjármagnstekjuskattur	kr.	9.424.288

2. Framangreind brot ákærða teljast varða við 1. mgr. 262. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1995, sbr. einnig 1. mgr. 109. gr. laga nr. 90/2003 um tekjuskatt, og 2. mgr. 22. gr. laga nr. 4/1995 um tekjustofna sveitarfélaga.“

Þess er krafist að ákærði verði dæmdur til refsingar og til greiðslu alls sakarkostnaðar“

Verjandi ákærða krefst þess aðallega að málinu verði vísað frá dómi, til vara er krafist sýknu af öllum kröfum ákæruvaldsins og til þrautavara að ákærða verði ekki gerð refsing eða að hann verði dæmdur til vægustu refsingar sem lög leyfa og að refsing verði skilorðsbundin. Þess er í öllum tilvikum krafist að sakarkostnaður, þ.m.t. málsvarnarlaun samkvæmt tímaskýrslu, verði greiddur úr ríkissjóði.

Með bréfi Skattrannsóknarstjóra ríkisins, dagsettu 21. mars 2018, var máli þessu vísað til rannsóknar Héraðssaksóknara vegna sakarefnisins sem í ákæru greinir.

Tekin var skýrsla af ákærða hjá lögreglunni 10. júlí 2018 en ekki þykir eins og á stendur ástæða til að rekja þá skýrslu eða framburð ákærða hjá Skattrannsóknarstjóra.

Nú verður rakinn framburður ákærða og vitnisburður fyrir dómi.

Ákærði neitar sök. Hann kvað ekki ágreining um fjárhæðir í ákærunni og að ekki hefði verið skilað réttum skattframtölum, en kvað neitun sína byggjast á því að hann hefði verið í góðri trú um að skattframtölin væru rétt þar sem sérfræðingar, þar á meðal Gunnar Þór Ásgeirsson endurskoðandi, hefðu séð um gerð framtalanna og skil árin sem um ræðir í ákæru. Gunnar Þór hefði verið endurskoðandi og prókúruhafi fyrir félag ákærða og hefði séð um persónuleg skattskil ákærða og fyrirtækis hans. Ákærði hefði talið rekstur Sigur Rósar hafa gengið vel á þessum tíma og talið að allir hlutir væri í lagi, eins og ákærði bar. Hann kvað Gunnar Þór Ásgeirsson endurskoðanda hafa annast tekjur sínar og fjármál á þessum tíma, auk umboðsmannsins Dean O'Connor. Gunnar Þór hefði séð um öll fjármál ákærða og greitt ákærða laun. Auk þess hefði hann átt að vinna skattframtöl fyrir ákærða þessi ár en ákærði kvaðst hafa afhent Gunnari Þór gögn í þessu skyni, þótt hann myndi ekki nú hvaða gögn það voru. Þá hafi Gunnar Þór kallað eftir gögnum en hann mundi ekki hvort hann hefði haft prókúru á bankareikning ákærða. Samskiptin við Gunnar Þór hefðu öll snúist um Sigur Rós.

Skattframtölin sem um ræðir voru borin undir ákærða og staðfesti hann þau og að Gunnar Þór endurskoðandi hefði unnið þau og skilað. Hann kvaðst ekki hafa gert sér grein fyrir því að tekjur hans þessi ár hefðu verið hærri en fram kom á skattframtölunum.

Hann mundi ekki hvort hann hefði komið til Gunnars Þórs og skrifað undir framtölin áður en þeim var skilað. Hann hefði hins vegar verið fullvissaður um að allt væri í lagi varðandi framtölin. Spurður um félagið Hopefully Touring lýsti hann því að það væri vegna rekstrarins erlendis og hann vissi ekki hvort Gunnar Þór hefði komið að því félagi.

Spurður hvers vegna Gunnari Þór hefði verið sagt upp störfum snemma árs 2015 kvað ákærði það hafa verið vegna þess að samskiptin hefðu verið orðin skritin og Gunnar Þór ekki svarað póstum. Hann kvað hafa reynt erfitt að fá gögn frá Gunnari Þór til að afhenda nýjum aðila sem sá um þessi mál fyrir ákærða á eftir Gunnari Þór. Ákærði kvað skatta sína hafa verið endurákvarðaða ásamt álagi.

Vitnið Gunnar Þór kvaðst hafa útbúið skattframtöl fyrir ákærða Orra og hefðu framtölin byggst á forskráðum upplýsingum auk þess sem hann hefði haft fyrri framtöl til hliðsjónar og gögn um fasteignakaup og upplýsingar erlendis frá. Hann hefði talið framtalið rétt miðað við gögn sem hann hafði undir höndum.

Niðurstaða

Að mati dómsins hefur engum haldbærum rökum verið skotið undir frávísunarkröfu verjanda og er henni hafnað.

Sannað er með játningu ákærða og öðrum gögnum málsins að staðin voru skil á efnislega röngum skattframtölum tekjuárin 2012 og 2014 og látið undir höfuð leggjast að telja fram á skattframtölum tekjurnar sem í ákæru greinir, eins og þar er sundurliðað, og þannig komist hjá því að greiða tekjuskatt og útsvar eins og lýst er í ákærinni.

Háttsemin varðar við þau lagaákvæði sem í ákæru greinir.

Dómaframkvæmd er til marks um þá miklu réttaróvissu sem ríkt hefur hér á landi varðandi álitafni um tvöfalda refsingu í skattamálum. Dómar mannréttindadómstóls Evrópu um að málsmeðferð hér á landi á þessu sviði sé í sumum tilvikum andstæð 4. gr. 7. samningsviðauka mannréttindasáttmála Evrópu o.fl. varð til þess að brugðist var við þessu með setningu laga nr. 33/2020, en í 13. gr. laganna er fjallað um þetta. Lögin tóku gildi 6. maí 2020 og áttu að gilda út það ár, uns ný lög um sama efni tækju við. Síðar var gildistími lagaákvæðisins sem um ræðir framlengdur til 1. maí 2020, sbr. 9. gr. laga nr. 140/2020.

Í 13. gr. laga nr. 33/2020 segir:

„Álagi skv. 2. mgr. 108. gr. skal ekki beitt á árinu 2020 ef máli skattaðila vegna þeirra atvika sem eru tilefni endurákvörðunar skv. 96. gr. hefur verið vísað til refsimeðferðar skv. 110. gr.

Ef meðferð máls sem vísað hefur verið til rannsóknar lögreglu skv. 4. mgr. 110. gr. lýkur með því að rannsókn er hætt þar sem sakargögn hafa ekki þótt nægjanleg til ákæru eða vegna þess að það sem fram er komið þykir að rannsókn lokinni ekki nægilegt eða líklegt til að leiða til sakfellingar, eða ef atvikin eru af öðrum ástæðum ekki lengur

til rannsóknar sem saknæm háttsemi, er heimilt að endurupptaka úrskurð um skattbreytingar vegna atvikanna og bæta álagi á vantalda skattstofna skv. 2. mgr. 108. gr., enda sé úrskurður þar um kveðinn upp innan sex mánaða frá lokum málsmeðferðar lögreglu. Sama á við ef málsmeðferð lýkur með frávísun yfirskattanefndar vegna þess að sökunautur hlítir ekki málsmeðferð hennar, sbr. 4. mgr. 110. gr., eða án sektarákvörðunar eftir sektarboð skv. 2. mgr. 110. gr., enda sé staða skattaðila sem sakbornings felld niður. Heimild til álagsbeitingar samkvæmt þessari málsgrein takmarkast ekki af ákvæðum 97. gr.

Ákvæði þetta tekur til allra mála sem ekki hafa verið tekin til úrskurðar um endurákvörðun við gildistöku laga þessara.“

Ofangreind lög eru nú fallin úr gildi og við tóku lög nr. 29/2021 um breytingu á lögum er varða rannsókn og saksókn skattalagabrota (tvöföld refsing, málsferð). 8. gr. laganna er svohljóðandi:

„Á eftir 108. gr. laganna kemur ný grein, 108. gr. a, svohljóðandi: Ef máli er vísað til lögreglu verður ekki lagt á álag skv. 108. gr. meðan mál er til rannsóknar eða saksóknar.

Telji héraðssaksóknari ekki tilefni til að ljúka rannsókn máls eða felli hann mál niður að hluta til eða öllu leyti skal hann endursenda málið til ríkisskattstjóra. Getur ríkisskattstjóri þá lagt á álag skv. 108. gr. óháð því hvort endurákvörðun samkvæmt 96. gr., sbr. 97. gr., hafi þegar farið fram.

Gefi héraðssaksóknari út ákæru sem leiðir til sýknu eða sakfellingar með endanlegum dómi verður álag ekki lagt á vegna þeirra ákæruatriða sem þar komu fram. Sýkna vegna kröfu um refsingu kemur þó ekki í veg fyrir endurákvörðun skatta og opinberra gjalda skv. 97. gr.

Lögreglan getur ákveðið að mál sem er til rannsóknar vegna skattalagabrots skuli endursent til skattyfirvalda til meðferðar og ákvörðunar ef ekki eru talin fyrir hendi skilyrði til útgáfu ákæru vegna meintrar refsiverðrar háttsemi.“

Í greinargerð með lögunum segir að markmið frumvarpsins sé að koma í veg fyrir að saksótt sé eða refsað tvívegis fyrir sama brot og að koma í veg fyrir að tvöföldum refsingum verði beitt við rannsókn og saksókn skattalagabrota. Í 8. gr. laga nr. 29/2021 eru ekki sambærilegir fyrirvarar og voru í bráðabirgðaákvæðinu sem rakið var. Tilgangur laganna og svo sem ráða má af lögskýringargögnum og orðalagi nefndrar 8. gr. er að leggja bann við tvöfaldri refsingu í skattalagabrotum. Þetta er breyting frá því sem var fyrir gildistöku laganna og er til merkis um breytt mat löggjafans á refsináemi verknaðar þannig að ekki verði refsað fyrir sama brot og áður hefur verið beitt álagi við skattalega meðferð sama máls.

Ríkisskattstjóri hefur úrskurðað um breytingar á opinberum gjöldum ákærða árin sem um ræðir og gert honum að greiða álag sem er refsing í skilningi laga.

Samkvæmt úrskurði ríkisskattstjóra, dags. 12. desember 2018, um breytingar á opinberum gjöldum ákærða gjaldaárin 2011, 2012, 2013, 2014 og 2015, var lagt 25% álag á vantaldar tekjur ákærða aðrar en þær sem framtaldar voru erlendis.

Í ákæru er ekki gerður greinarmunur eða sundurliðun á því hvort um er að ræða tekjur sem lagt hefur verið á 25% álag eða ekki og engar upplýsingar er að finna í framlögðum gögnum um þetta. Beinast liggur við að álykta að skýringin á því að álagi var ekki beitt á hluta vanframtalinna tekna í úrskurði ríkisskattstjóra sé sú að sá hluti sakarefnisins þar sem álagi var ekki beitt hafi ekki verið talinn jafn saknæmur og sá er álagi var beitt á. Þetta fær einnig stoð í úrskurði ríkisskattstjóra þar sem segir að álagi sé beitt á vantaldar tekjur þar sem þær teljist svo stórfelldur annmarki á framtali. Þessi ummæli í úrskurðinum eiga ekki við um tekjur framtaldar erlendis og ekki er lagt á þær 25% álag. Þá liggur fyrir samkvæmt lögum nr. 29/2021 að mál þetta hefði ekki verið sent lögreglu til rannsóknar í núverandi lagaumhverfi þar sem lögin leggja bann við tvöfaldri refsingu og því komi ekki til álita að refsar vegna sakarefnisins þar sem álagi var beitt. Það er jafnframt mat dómsins að í núverandi lagaumhverfi hefði ekki komið til álita að senda þann hluta sakarefnisins er ekki sætti álagi til rannsóknar hjá lögreglu enda væri það andstætt anda laganna þar sem reiknað er með því að alvarlegri brot sæti lögreglurannsókn og því væri ekki rökrétt og andstætt anda laganna að til ákærumeðferðar færi sá hluti sakarefnis sem er ekki jafn saknæmur og sá sem lokið hefur verið hjá skattyfirvöldum. Auk þessa er ákæra málsins ekki byggð á því að gerður sé greinarmunur á þessu og að því leyti er sakarefnið ein heild. Væri af hálfu ákæruvaldsins gerður greinarmunur á þessu tvennu hefði þurft að gera grein fyrir því í ákæru svo ákæra uppfyllti skilyrði 1. mgr. 152. gr. laga nr. 88/2008 um skýrleika ákæru auk þess sem það rýrði möguleika ákærða til að halda uppi vörnum. Í nefndaráliti meirihluta efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis segir m.a. þar sem fjallað er um afdrif mála sem þegar eru til meðferðar að meirihluti nefndarinnar taki fram, m.a. í ljósi ítrekaðra aðfinnslna mannréttindadómstólsins, að í þeim málum sem hér um ræðir sé lítið svigrúm til að túlka vafa öðruvísi en sakborningi í hag.

Með vísan til alls ofanritaðs og sjónarmiða sem fram koma í lögskýringargögnum með lögum nr. 29/2021 er það mat dómsins að ákærða beri að njóta vafans í þessu og að líta beri á sakarefnið sem eina heild, hvort sem álagi hefur verið beitt eða ekki, og að lögin beri að skýra svo að ekki komi til álita að beita refsingu eins og á stendur.

Að þessu virtu og með vísan til 8. gr. laga nr. 29/2021 sem leggur bann við tvöfaldri refsingu, sem yrði ef sakfelld yrði og refsað í máli þessu, ber að sýkna ákærða af kröfum ákæruvaldsins.

Sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þ.m.t. 12.722.400 króna málsvarnarlaun Bjarnfreðs Ólafssonar lögmans, að meðtöldum virðisaukaskatti. Þóknun verjanda er fyrir vinnu undir rannsókn málsins og dómsmeðferð.

Kristín Ingileifsdóttir saksóknari flutti málið fyrir ákærvaldið.

Guðjón St. Marteinson héraðsdómari kveður upp dóminn.

Dómsorð:

Ákærði, Orri Páll Dýrason, er sýknaður af kröfum ákærvaldsins.

Sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þ.m.t. 12.722.400 króna málsvarnarlaun Bjarnfreðs Ólafssonar lögmans.

Guðjón St. Marteinson

Rétt endurrit staðfestir:

Héraðsdómur Reykjavíkur, 25. maí 2021.

